

Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет міжнародних відносин
Центр міжнародної безпеки та партнерства
Ягеллонський університет у Кракові
Інститут політичних наук і міжнародних відносин
Державна вища школа у Перемишлі
Інститут міжнародних відносин і політології
Польське товариство міжнародних студій

ТРАНСФОРМАЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ

**Матеріали міжнародної
наукової конференції**

22–23 березня 2018 року
Львів

Ігор Гурак
кандидат історичних наук, доцент
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника

ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ ДЛЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ РФ, США ТА ПРОВІДНИХ ДЕРЖАВ ЄС

Коли мова йде про загрози та виклики для нашої держави, які походять ззовні, то закономірно вони пов'язані, насамперед, із РФ. У «Концепції зовнішньої політики Російської Федерації» зразка 2013 р. зазначається, що «Росія послідовно виступає за зниження ролі фактора сили в міжнародних відносинах...». Однак, це твердження не стало на перешкоді кримському «бліцкригу» Путіна та спробі Кремля ліквідувати Україну, створивши з південних та східних областей нашої держави так звану «Новоросію».

На засіданні Європейської Ради 30 серпня 2014 р. тодішній президент Єврокомісії Жозе Мануел Баррозу повідомив, що в ході телефонної розмови із Владіміром Путіним останній погрожував, що якщо він захоче, то захопить Київ за два тижні. З того часу минуло більше трьох років, однак і зараз існує висока ймовірність широкомасштабного вторгнення російських військ на територію України. Зокрема, у Воронежській та Ростовській областях зосереджено чисельний контингент військовослужбовців РФ, а до кінця 2018 р. передбачено завершення розгортання в регіоні 20-ї та 8-ї російських армій. За останні роки кількісно та якісно посилено російське військове угруповання в Криму. Цілком можливим є також російське вторгнення з боку Білорусі та Придінстров'я. Додатково, суттєву загрозу для України становлять також так звані «1 АК ДНР» та «2 АК ЛНР», сформовані росіянами на тимчасово окупованих територіях Донецької та Луганської областей.

На початку 2013 р начальника Генерального штабу збройних сил РФ Валерій Герасимов в ході виступу в Академії військових наук зазначив, що у XXI ст. зростає роль невійськових способів в досягненні політичних і стратегічних цілей, які в ряді випадків за своєю ефективністю значно перевершують силу зброї. Варто наголосити, що результати теоретичного аналізу російського генштабу, Кремль

активно використовує на практиці у протистоянні з Україною. Впродовж останніх років високий деструктивний потенціал демонструють підконтрольні Кремлю спеціалісти з ІТ технологій. З 2014 р., Україна систематично зазнає кібератак. Першою в рамках кібервійни проти нашої держави була масштабна хакерська атака на ЦВК України у травні 2014 р. Згодом були кібероперації проти Прикарпаттяобленерго, Київобленерго та Чернівціобленерго у грудні 2015 р., проти Мінфіну, Держказначейства та Пенсійного фонду у грудні 2016 р. Найбільш масштабною диверсією, спрямованою, насамперед, проти урядових інституцій та об'єктів критичної інфраструктури Україні стала кібератака 27 червня 2017 р. Від неї постраждали інформаційні системи 30 українських банків, Кабінету міністрів, Чорнобильської АС, «Укренерго», «Укрзалізниця» та ін. Відповідно до офіційної позиції США, Великобританії, Австралії, Канади та інших країн відповідальною за цю, найбільшу в світовій історії хакерську операцію, є РФ.

В цілому, Кремль використовує будь-яку нагоду, для дестабілізації ситуації в Україні. Серед останніх подій, які ілюструють подібні кроки, можна згадати затримання 8 березня 2018 р. на лінії розмежування в Донецькій області Володимира Рубана, коли той намагався ввезти в Україну величезний арсенал зброї. Відповідно до інформації, наданої українськими силовиками, зброя була призначена для здійснення терористичних актів.

Інший приклад стосується енергетичної сфери. З листопада 2015 р. «Нафтогаз» не закуповує блакитне паливо в російському «Газпромі». Щоправда, відповідно до рішення Стокгольмського арбітражу у справі суперечки між «Нафтогазом» та російським газовим монополістом від 28 лютого 2018 р., Україну було зобов'язано закупити в росіян впродовж 2018 – 2019 рр. 4 млрд газу. «Нафтогаз» перерахував «Газпрому» передоплату за блакитне паливо, яке розраховував отримувати з 1 березня. Однак «Газпром» кошти повернув та в умовах високих морозів зменшив подачу газу для європейських споживачів через ГТС України. Слід відзначити, що ситуацію в Україні вдалося стабілізувати тільки завдяки зростанню поставок газу з країн Центрально-Східної Європи, а також скорочення його споживання в країні.

Зовсім інший характер небезпек пов'язує Україну із державами ЄС та США. Значною мірою, завдяки їхній підтримці Україні вдалося вистояти у протистоянні із РФ. Відповідно, Україна зацікавлена у

стабільності та узгодженій політиці зазначених світових акторів та майбутньому збереженні підтримки з їхнього боку, а також жорсткій позиції стосовно Кремля.

Санкції, запроваджені проти РФ та контрсанкції з боку Москви, зумовлюють значні економічні втрати європейських товаровиробників. Водночас, Росією активно використовує проти ЄС елементи гібридної війни. Йдеться про застосування так званої «міграційної зброї», втручання у виборчі процеси в провідних країнах ЄС та підтримку радикальних і популістських політичних угруповань, стимулювання сепаратистських рухів тощо. Існують неспростовні докази того, що своїми діями Москва спричинилася до загострення міграційної кризи в ЄС, що в свою чергу не тільки погіршило ситуації в різних країнах, але викликало протистояння між провідними європейськими столицями та окремими новими членами об'єднання. Також загальновідомо, що ситуація із мігрантами стала однією із причин, яка підштовхнула британців у червні 2016 р. підтримати вихід з ЄС. З іншого боку, пропаганда Кремля зіграла певну роль у розхитуванні ситуації в Каталонії. Російська активність в ЄС також має своїм результатом підвищення рейтингів радикальних та євроскептичних політичних сил. При чому їхній вплив зростає не тільки у країнах, які набули членства в Євросоюзі у XXI ст., але державах так званої «старої Європи»: Австрії, Італії, Німеччині та Франції.

Відповідні дестабілізаційні фактори, несуть у собі потенційну загрозу для України. Вони, поряд із низькими темпами реформування та неефективною боротьбою з корупцією в нашій країні потенційно можуть схилити офіційний Брюссель до кроків, що матимуть для нас негативні наслідки.

Впродовж 2014 – 2016 рр. офіційний Брюссель значною мірою узгоджував свою політику в «українсько-російському» питанні з Вашингтоном. Однак, в січні 2017 р. 45 президентом США став підприємець та шоумен Дональд Трамп. Неоднозначні висловлювання в ході виборчої кампанії з приводу ситуації в Україні, контакти представників команди Трампа із керівництвом Росії, ігнорування Трампа-кандидата з боку очільників України та інші фактори були підставою для побоювання щодо «української політики» нової адміністрації. На щастя для України, позиція нового керівництва США щодо Кремля не стала м'якшою. Більше того, США розширили санкції щодо РФ та надали українським військовим оборонне озброєння.

Водночас викликом, який може мати для України потенційно негативні наслідки є ускладнення торговельних відносин між США та ЄС. Виглядає на те, що ця справа не завершиться на запровадженні американцями мит на сталь та алюміній. Правдоподібно, що вона потягне за собою ланцюгову реакцію, остаточні наслідки якої передбачити в даний час доволі складно.

Список джерел та літератури

1. Герасимов Валерий. Ценность науки в предвидении. URL: <http://vpk-news.ru/articles/14632>
2. ЗМІ: Путін погрожував Баррозу взяти Київ за два тижні. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/09/1/7036456/>
3. Зростання впливу праворадикалів у Європі як дестабілізуючий фактор єдності ЄС. URL: <http://www.ukrpolitic.com/?p=13855&lang=ru>
4. Концепция внешней политики Российской Федерации. URL: http://www.mid.ru/brp_4.nsf/0/6D84DDEDEDBF7DA644257B160051BF7F
5. Найбільші кібератаки проти України з 2014 року. Інфографіка. URL: <https://nv.ua/ukr/ukraine/events/najbilshi-kiberataki-proti-ukrajini-z-2014-roku-infografika-1438924.html>
6. Росія стягнула до кордону з Україною 18 тисяч військових – Міноборони. URL: <https://ukr.media/ukrain/299210/>
7. Умланд Андреас, “Пленки Глазьева”, истоки конфликта в Донбассе и Минские соглашения. URL: https://zn.ua/international/plenki-glazeva-istoki-konflikta-v-donbasse-i-minskie-soglasheniya_.html
8. Australian Government attribution of the ‘NotPetya’ cyber incident to Russia. URL: <http://minister.homeaffairs.gov.au/angustaylor/Pages/notpetya-russia.aspx>
9. CSE Statement on the NotPetya Malware. URL: <https://www.cse-cst.gc.ca/en/media/2018-02-15>